

**A Dispute at the Political Consultative Committee Meeting
of the Warsaw Treaty Organization:
Nicolae Ceaușescu vs. Marshal Viktor G. Kulikov
(Berlin, May 28-29, 1987)**

II

Petre Opris

For four decades and a half, Romania, as other Central and Eastern European states, was part of the Soviet sphere of influence and was forced to adopt a new system of values, different from the traditional Romanian one.

After the end of the Cold War, following the Romanian politicians' will of no longer being considered Nicolae Ceaușescu's usurpers by the West, the door of the Archive of the Central Committee of the Romanian Communist Party (CC of RCP) was half-opened and many excerpts from the files drawn up during the communist period, partially or wholly reconstituted, within the Central Historical National Archives were attentively researched.

One of the existing files in the Central Historical National Archives that was published abroad is recorded under numbers 31/1987 and 89/1978, and contains, among others, the leaders' speeches of the Warsaw Treaty Organization member states (WTO) that met at Berlin, at the Political Consultative Committee reunion (May 28-29 1987). As these documents necessitate a large printing space, we split our paper in two parts. Its contain the main documents of the meetings of the Political Consultative Committee (Berlin, May 1987) and of the Consultative Political Committee of CC of RCP (Bucharest, November 24, 1978). The first part of our study was published in *Euro-Atlantic Studies*, tome 10, Centre for Euro-Atlantic Studies, University of Bucharest Publishing House, 2006, pp. 139-152.

APPENDIX no. 1

June 4, 1987. Speech of Nicolae Ceaușescu at the meeting of Warsaw Pact leaders on May 29, 1987 (Berlin).

Archives of Political Executive Committee of C.C. R.C.P.
No. 1346   14 VII 1987

SPEECH

of comrade Nicolae Ceaușescu, General Secretary of the Romanian Communist Party, President of the Socialist Republic Romania, at the working meeting of the general secretaries and first secretaries of the Central Committees of the Communist and Workers' parties of the states participating in the Warsaw Treaty

May 29, 1987

Esteemed comrades,

I also positively assess the proceedings of the Consultative Political Committee. I told comrade Gorbachev as well that we should, however, think about improving the activity from a military point of

view. The practice of listening at the end of the conference to a report about the military activity, and taking a decision that goes against the grain of the general orientation, is not the best one. For example, it was said in the Report that by 1990 we would have to double military expenditure and the armaments. We, however, discussed an altogether different orientation. In actual practice, each [socialist] country has a different policy.

Frankly speaking, this time I put my signature on the document in spite of the fact that I did not want to sign it. I did it, however, so as not to give rise to discussions on this theme, but this decision does not correspond to our general orientation. We will also have to establish policies in the field of armament development from both a qualitative and a quantitative point of view as this issue should not remain a strictly military one.

In actual fact, we do not have such a plan; we have decided to maintain expenditure at the present level – we have approved the five-year plan and we will not develop armaments further. Consequently, we signed a decision which we know – right from the outset – that we will not be able to fulfil. That is why I think that we should mobilize, we should make a number of improvements, actually to better our collaboration not only in this field, but also in all of the fields.

I agree that we have to act for the development of collaboration between the socialist countries with a view to fulfilling the economic development programs, and international policy, in all fields of activity.

As to us, next month we will have the Plenary Session of the Central Committee, the plenary session of the Great National Assembly, other plenary sessions of the democratic bodies – the Council of Agriculture, the Council of Working People – where we will debate the issues of the general development of our country, and take a decision regarding the convening of the Party's National Conference, which will take place this fall – in the second half of November – or at the beginning of December. At the National Conference we intend to make a general assessment of the way we have carried out – over the last twenty years – the decisions regarding the improvement of the economic system, the development of socialist democracy, and the application of the new economic system, of self-management and self-leadership, as well as a number of issues relating to the ideological activity of the party. In addition, we will raise the issue of drawing up, justifying, and improving the party's Program, which expires in 1990, bearing in mind the present situation.

We deem the anniversary celebration of seventy years since the Great October Socialist Revolution to be of great significance. We expect that this celebration will present the great achievements obtained by the Soviet Union, by socialism in general – naturally, also including a criticism of some shortcomings and deficiencies, but presenting the superiority of socialism and giving a new perspective to socialist development and the advancement towards Communism. In this sense, I received the direct invitation, and here the invitation has been renewed, to take part in this great celebration which I look upon as a general celebration of the socialist countries, of the whole of mankind which declares for socialism and peace.

I have no intention of addressing here some of the issues in Romania because I do not have the time. Actually, I met some of the comrades; the day before yesterday I wound up my discussions with comrade Gorbachev. We are going to discuss some issues here as well. Naturally, we have both results and issues, especially those relating to the fulfilment – in the best conditions – of the programs of upgrading and fulfilling the new technical-scientific revolution, and to the issues of cooperation and specialization in production between our countries. But, nevertheless, things are going well generally, and we have good results.

As far as COMECON is concerned, I agree that the relevant session should be postponed. There are really important issues, and we have to discuss them. However, we must start from the fact that COMECON had, and still has, an important role. There were a number of shortcomings, and we have to improve it, but let us not throw away everything that is good. On the contrary, let us keep the basic principles, the aim being to extend collaboration, including some organizational forms that proved to be viable and necessary. We should of course act to improve them and to do more to fulfil the programs and plans that we have.

The issues of a financial nature or which are related to prices are very important issues that really need a very serious analysis and an appropriate solution, and we cannot set out to take measures that are not ready yet and do not correspond to the current stage of development of our countries, and I am referring to prices, the convertibility issue, and in general to economic relationships.

Taking all of these issues into account, I take the view that maybe it would be better to consider a certain improvement of our activity in regard to the meetings of the general or of the first secretaries. As a rule, we hold a meeting more on military and international issues, bearing in mind the attributions of the Consultative Political Committee, but – in my opinion – it would be better to hold a general meeting focused on the issues of socialist development, and of the general political, economic, as well as military collaboration. It is within this framework, therefore, that we have to consider certain military aspects, letting the respective authorities take action. I think that much more important is the problem of development, of general activity, much more important are the economic issues; consequently it is these issues that we are to be concerned with, and not only with the military and international issues as we are now. In a short meeting, of two to three hours, we cannot discuss anything seriously. We must be realistic, we now discuss only very general issues, we cannot say that now we are discussing and considering certain issues in depth.

That is why I am raising the issue of drawing a conclusion relating to the necessity of holding annual meetings on general issues – a meeting only of the general secretaries and the party leaderships – to debate these issues. This does not exclude the possibility of also holding special meetings on the occasion of the conferences of the Consultative Political Committee, but in my view the issues raised now – including restructuring and general development – make it highly necessary to discuss so as to increase the role of our parties and develop our collaboration in the general field. Let us take a look at the activity of the seven so-called industrialized countries – they meet yearly and discuss the general issues of the economic and financial situation. We will also have to discuss these issues. I suggest, therefore, that we discuss not only our issues but also other, more general, issues. Our countries cannot ignore the international economic situation. The present financial system does not correspond to reality. The issue of the world economy is a very serious issue for our countries as well.

We will have, therefore, to change a little the way of approaching the issues, starting from the issues of a more global nature, more general, of the development of our society. By doing this we can only gain.

Regarding the issue of the Vienna negotiations, the solution proposed by comrade Gorbachev will surely be the best one. It is my opinion, however, that it would be good to conclude [the negotiations] with a result, even with a very small one, which does not represent anything from the point of view of military parities. It would be good, therefore, for these negotiations to wind up with a result this year. A reduction of 10,000 troops – either more on our side or on the American side – represents nothing. But now, when the GDR and Czechoslovakia propose taking certain measures in Central Europe, to wind up this conference – which refers to Central Europe – without any result whatsoever after twelve years of negotiations would have a negative effect. Consequently, I would make an appeal for us to review the situation and quickly conclude the negotiations this year, admitting some of the proposals made, because they are not issues of essence and do not affect in any way whatsoever either the situation in Central Europe or in Europe in general.

Indeed, we must take the general issues into consideration in the general context of fulfilling the decision taken at Budapest. Now, however, we must conclude these negotiations with a result. This would have a great importance from both a political and a psychological point of view. From a military viewpoint, this has no importance. But you just cannot conclude the negotiations after twelve years merely by discontinuing them.

In regard to the relationships between the Soviet Union and the other socialist countries and China, we salute this process of normalization, of improvement of relationships, and we deem it very important. We also salute the improvement of the relationships between the Soviet Union and China, and hope that a high-level meeting between them will take place in the long run. In fact, the Chinese comrades have declared that they are ready to go to Moscow. In my view, this is not difficult to arrange, and the possibility exists of

some positive results being reached. Comrade Deng Xiaoping told me that although it was difficult for him to travel to Moscow, he was willing to do so.

Comrade M. S. Gorbachev: We must help [Deng Xiaoping], we can help him.

Comrade Nicolae Ceaușescu: I am convinced that this can be done.

As regards Kampuchea, now there are very reasonable proposals for a national reconciliation and the formation of a government of national union with all of the forces, including the coalition government, and with Norodom Sihanouk. This would solve the problem quickly.

I think that the position of the Vietnamese comrades and of the current government of Kampuchea, of Heng Samrin, is not realistic. A national reconciliation cannot be arrived at without the most powerful force, [which is] [for the reason that it] is Pol Pot's formation.

Comrade M. S. Gorbachev: Of course, there is a question of personal relationships there.

Comrade Nicolae Ceaușescu: I know this issue and the positions of some leaders in the present government and the other formation, but the issues must be solved in the general interest, ignoring any considerations of personal interest. Political solutions have to be found. In fact, one must have in mind the fact that China will not accept other solution than a coalition government for this issue. Generally speaking, many countries of the world and the non-aligned movement back the idea of a government of national reconciliation of all of the forces. This would have huge significance not only for the respective region but also for the relationships between the socialist countries, inclusively for the normalization of the relationships between the Soviet Union and China, for the general growth of the influence of socialist countries in the region. We take the view that we have to insist for [the adoption of] this solution.

I am now trying to raise, in a nutshell, the following issue. I discussed it with comrade Gorbachev, but I would like to raise it before you as well. This issue is about the relationships or, more to the point, the situation in the Communist and workers' movement. It goes without saying that we do not have the time to discuss this issue here, but we are of the opinion that we will have to discuss it at a special meeting, even only at this level, naturally with other secretaries of the central committees as well, but possibly only of these seven parties, to make an exchange of ideas on the issues of the situation in the Communist and workers' movement. We start from the fact that today the Communist parties, especially the ones in Europe, do not have a leading position in the fight for disarmament and peace, in approaching fundamental issues. Naturally, there are numerous causes, we do not have the time now [to discuss them], but I think the discussion of this issue is a "must". Being Communists, being Communist parties, we bear the responsibility – not only to our peoples but also to the world Communist movement – of discussing and finding the ways of acting better in this field and in general, in the development of collaboration with the socialists, the social-democrats, and other forces.

We stand for a broad collaboration, a broad front of peace, but we think we cannot dissolve, so to say, the Communist movement in a front where the Communists do not exist any longer. On the contrary, the Communist movement should play an active role for the very fulfilment of the mission it has in uniting all of the forces and peoples. If our parties reached this conclusion, I would salute it.

With this final point, in view of the fact that time is short, I would wind up. I repeat, in my opinion it is necessary to think about improving our meetings as to both thematic and time since in three or four hours we cannot do something of substance. In Moscow, in November last year, we had more time. This kind of practice is very good as it gives us the opportunity to discuss in detail a series of general issues.

I have finished. Thank you.

4 VI 1987

Romanian version

4 iunie 1987. Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la întâlnirea de lucru a secretarilor generali și primilor secretari ai Comitetelor Centrale ale partidelor comuniste și muncitorești din țările participante la Tratatul de la Varșovia (Berlin, 29 mai 1987).

Arhiva Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

Nr. 1346

14 VII 1987

CUVÂNTAREA

tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, la întâlnirea de lucru a secretarilor generali și primilor secretari ai Comitetelor Centrale ale partidelor comuniste și muncitorești din țările participante la Tratatul de la Varșovia

- 29 mai 1987 -

Stimați tovarăși,

Apreciez și cu pozitiv lucrările Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ. I-am spus și tovarășului Gorbaciov că ar trebui să ne gândim însă la îmbunătățirea activității în ce privește latura militară. Practica de a asculta la sfârșitul consfătuirii un raport despre activitatea militară și de a lua o hotărâre, care vine în contradicție cu orientarea generală, nu este cea mai bună. De exemplu, în Raport s-a spus că până în 1990 trebuie să dublăm cheltuielile militare și armamentele. Or, noi am discutat cu totul altă orientare. În practică, fiecare țară are o altă orientare.

Vă spun drept, eu mi-am pus semnătura de data aceasta, deși am vrut să nu semnez documentul – am făcut-o totuși pentru a nu mai da naștere la discuții pe această temă, dar această hotărâre nu corespunde orientării noastre generale. Noi va trebui să stabilim și orientările în domeniul dezvoltării armamentelor, atât calitativ, cât și cantitativ – să nu rămână aceasta o problemă strict a militarilor. Realmente noi nu avem un asemenea plan, am hotărât să menținem cheltuielile la nivelul actual – am aprobat cincinalul și nu vom dezvolta în plus armamentele. Deci am semnat o hotărâre pe care, în ce ne privește, știm de la început că nu o vom realiza. De aceea, cred că trebuie să ne mobilizăm, să aducem ceva îmbunătățiri, realmente să perfecționăm colaborarea noastră și în domeniul acesta, ca în toate domeniile.

Sunt de acord că trebuie să acționăm pentru dezvoltarea colaborării între țările socialiste în realizarea programelor de dezvoltare economică, a politicii internaționale, în toate domeniile de activitate.

În ce ne privește, noi, luna viitoare, vom avea Plenara Comitetului Central, sesiunea Marii Adunări Naționale, alte plenare ale organismelor democratice – a Consiliului Agriculturii, a Consiliului Oamenilor Muncii – în care vom dezbate problemele dezvoltării generale a țării și vom hotărâ convocarea Conferinței Naționale a partidului, care va avea loc în această toamnă – în a doua parte a lunii noiembrie sau la începutul lui decembrie. La Conferința Națională ne gândim să facem un bilanț general al felului în care am realizat în ultimii 20 de ani hotărârile privind perfecționarea sistemului economic, dezvoltarea democrației socialiste și aplicarea noului mecanism economic, a autogestunii și autoconducerii, precum și unele probleme privind activitatea ideologică a partidului. De asemenea, vom pune și problema elaborării sau fundamentării, perfecționării Programului partidului, care expiră în 1990 și care trebuie să țină seama de noua situație ce s-a creat.

Noi acordăm o mare însemnătate aniversării a 70 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. Așteptăm ca, într-adevăr, această sărbătoare să prezinte realizări obținute de Uniunea Sovietică, de socialism în general – sigur, criticând și unele minusuri, lipsuri, dar să prezinte superioritatea socialismului și să dea o perspectivă nouă dezvoltării socialiste și înaintării spre comunism. În acest sens, am primit și invitația directă, dar și aici ni s-a adresat invitația de a participa la această mare sărbătoare, pe care o consider ca o sărbătoare generală a țărilor socialiste, a întregii omeniri care se pronunță pentru socialism și pentru pace.

Nu am de gând acum să mă refer la unele probleme din România pentru că nu este timp. De altfel, cu unii dintre tovarăși m-am mai întâlnit – cu tovarășul Gorbaciov alaltăieri am încheiat discuțiile. Avem în vedere să discutăm unele probleme și aici. Sigur, avem și rezultate, avem și probleme, îndeosebi legate de

înfăptuirea în mai bune condițiuni a programelor de modernizare și de înfăptuire a noii revoluții tehnico-științifice, de problemele cooperării și specializării în producție între țările noastre. Dar, cu toate acestea, lucrurile merg în general bine și avem rezultate bune.

În ce privește CAER, eu sunt de acord să amânăm această sesiune. Sunt într-adevăr probleme importante, trebuie să le discutăm. Trebuie să pornim de la faptul că totuși CAER a avut și are un rol important. S-au manifestat unele lipsuri, trebuie să-l perfecționăm, dar să nu aruncăm tot ceea ce este bun. Dimpotrivă, să păstrăm principiile de bază, să păstrăm orientarea de extindere a colaborării, să păstrăm inclusiv unele forme organizatorice care și-au dovedit viabilitatea și necesitatea, acționând, desigur, pentru perfecționarea și mai buna lor activitate în înfăptuirea programelor și planurilor pe care le avem.

Problemele de ordin financiar, de prețuri, sunt probleme foarte importante care, într-adevăr, necesită o analiză foarte serioasă și o soluționare corespunzătoare și nu putem să ne propunem acolo să trecem la măsuri care încă nu sunt pregătite și nu corespund stadiului actual de dezvoltare a țărilor noastre – mă refer la prețuri, la problema convertibilității, în general la relațiile comerciale.

Ținând seama de toate aceste probleme, eu consider că poate ar fi totuși bine să ne gândim ca să aducem o anumită îmbunătățire a activității noastre în ce privește întâlnirile secretarilor generali sau primilor secretari. Noi facem, de regulă, o întâlnire mai mult pe probleme militare și internaționale, având în vedere atribuțiunile Comitetului Politic Consultativ, dar după părerea mea, cred că ar fi bine să facem o întâlnire generală axată pe problemele dezvoltării socialiste, a colaborării generale – politice, economice, dar și militare. Deci în acest cadru să vedem și unele aspecte militare, lăsând ca organele respective să acționeze. Eu consider că mult mai importantă este problema dezvoltării, a activității generale, mult mai importante sunt problemele economice decât să ne ocupăm numai de probleme militare, cum facem acum, și de probleme internaționale. Într-o întâlnire scurtă, de 2-3 ore, nu putem practic să discutăm în mod serios nimic. Trebuie să fim realiști, discutăm niște probleme cu totul generale, nu putem spune că noi acum discutăm și aprofundăm anumite probleme.

De aceea, eu ridic problema – și vă rog să reflectați asupra ei – de a ajunge la concluzia necesității unor întâlniri anuale pe problemele generale – o întâlnire numai a secretarilor generali, a conducătorilor de partid, unde să discutăm aceste probleme. Aceasta nu exclude posibilitatea de a avea și întâlniri speciale cu prilejul consfăturilor Comitetului Politic Consultativ, dar consider că problemele care se pun acum, inclusiv restructurarea, dezvoltarea generală, impun cu necesitate să discutăm pentru a crește rolul partidelor noastre și conlucrarea noastră în domeniul general. Hai să ne uităm la activitatea celor 7 țări așa-zis industrializate – ele se întâlnesc anual și discută problemele generale ale situației economice, financiare. Și noi va trebui să discutăm aceste probleme. Deci să discutăm nu numai problemele noastre, ci și altele mai generale. Țările noastre nu pot să ignore situația economică internațională. Actualul sistem financiar nu corespunde realității. Problema economiei mondiale constituie și pentru țările noastre o problemă foarte serioasă.

Deci, va trebui să schimbăm puțin caracterul abordării problemelor, pornind de la problemele mai globale, mai generale ale dezvoltării societății noastre. Din aceasta nu vom avea decât de câștigat.

În ce privește problema tratativelor de la Viena, sigur, ar fi o soluție aceea propusă de tovarășul Gorbaciov. Părerea mea este însă că ar fi bine să încheiem cu un rezultat, chiar cu un rezultat foarte mic, care nu reprezintă nimic din punctul de vedere al parităților militare. Deci ar fi bine ca aceste tratative să se încheie cu un rezultat în acest an. O reducere de 10000 de oameni – fie că este mai mult la noi sau la americani – nu reprezintă nimic. Dar acum, când R.D.G. și Cehoslovacia au propus niște măsuri în Europa centrală, a încheia această conferință – care se referă la Europa centrală – fără nici un rezultat, după 12 ani de tratative, ar avea un efect negativ. De aceea, aș face apelul de a revedeți situația și a încheia repede tratativele în acest an, acceptând unele din propunerile făcute, pentru că nu sunt probleme de fond și nu afectează în nici un fel situația din Europa centrală și nici din Europa în general.

Într-adevăr, problemele generale trebuie să le avem în vedere în contextul general al înfăptuirii hotărârii de la Budapesta. Acum însă trebuie să încheiem aceste tratative cu un rezultat. Acest lucru ar avea o mare importanță din punct de vedere politic și psihologic. Din punct de vedere militar, nu ar avea însă nici o importanță. Dar după 12 ani tratativele nu se încheie prin încetarea pur și simplu a lor.

În ce privește relațiile Uniunii Sovietice și ale celorlalte țări socialiste cu China. Noi salutăm acest proces de normalizare, de îmbunătățire a relațiilor și îl considerăm foarte important. Salutăm și îmbunătățirea relațiilor dintre Uniunea Sovietică și China și sperăm să se ajungă inclusiv la o întâlnire la nivel înalt. De altfel, tovarășii chinezi s-au declarat gata să meargă la Moscova. După mine, nu este greu de realizat acest lucru și există posibilitatea ca să se ajungă la anumite rezultate pozitive. Tovarășul Deng Xiaoping mi-a spus că, deși are greutăți cu deplasarea, la Moscova este gata să meargă...

M. S. Gorbaciov: Trebuie să-l ajutăm, putem să-l ajutăm.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Eu sunt convins că se poate ajunge la aceasta.

În ce privește Kampuchia, există de acum propuneri foarte rezonabile pentru o reconciliere națională și formarea unui guvern de uniune națională cu toate forțele, inclusiv cu guvernul de coaliție, cu Sianouk. Aceasta ar rezolva repede problema.

Cred că poziția tovarășilor vietnamezi și a guvernului actual din Kampuchia, al lui Heng Samrin, nu este realistă. Nu se poate ajunge la o reconciliere națională fără forța cea mai puternică, pe motiv că este gruparea lui Pol Pot. Pentru mine este de neînțeles această poziție.

M. S. Gorbaciov: Sigur, este acolo o problemă de relații personale.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Cunosc această problemă și pozițiile unor conducători din guvernul actual și din gruparea cealaltă, însă problemele trebuie soluționate în interesul general, trecându-se peste orice considerente de interes personal. Trebuie să se găsească soluții politice. De altfel, trebuie să se aibă în vedere că în această problemă, China nu va admite o altă soluție decât aceea a unui guvern de coaliție. În general, multe țări ale lumii, mișcarea nealinată sprijină ideea unui guvern de reconciliere națională a tuturor forțelor. Aceasta ar avea o însemnătate foarte mare nu numai pentru zona respectivă, dar și pentru relațiile dintre țările socialiste, inclusiv pentru normalizarea relațiilor dintre Uniunea Sovietică și China, pentru creșterea generală a influenței țărilor socialiste în zonă. Noi considerăm că trebuie să insistăm pentru această soluție.

Încerc să ridic, pe scurt, o problemă. Am discutat-o și cu tovarășul Gorbaciov, dar vreau să o ridic și în fața dumneavoastră. Este vorba de relațiile sau, mai bine zis, situația din mișcarea comunistă și muncitorească. Sigur, nu este timp să discutăm această problemă, noi însă considerăm că va trebui poate să facem o întâlnire specială, chiar numai la nivelul acesta, sigur și cu alți secretari ai comitetelor centrale, dar numai a acestor 7 partide eventual, pentru a face un schimb de păreri pe problemele situației din mișcarea comunistă și muncitorească. Noi pornim de la faptul că astăzi partidele comuniste, îndeosebi din Europa, nu au o poziție de frunte în lupta pentru dezarmare, pentru pace, în problemele fundamentale. Sigur, sunt multe cauze, nu este timp acum, dar consider că trebuie să discutăm această problemă. Fiind comuniști, fiind partide comuniste, noi avem răspunderea și față de popoarele noastre, dar și față de mișcarea comunistă mondială să discutăm și să găsim căile cum să acționăm mai bine în acest domeniu și, în general, în dezvoltarea colaborării cu socialiștii, cu social-democrații, cu alte forțe.

Noi suntem pentru o largă colaborare, pentru un larg front al păcii, dar consideră că nu putem dizolva, ca să spun așa, mișcarea comunistă într-un front în care comuniștii să nu existe. Dimpotrivă, mișcarea comunistă trebuie să aibă un rol activ tocmai pentru a putea îndeplini misiunea pe care o are în unirea tuturor forțelor și popoarelor. Dacă partidele noastre vor ajunge la această concluzie, eu aș saluta acest lucru.

Cu aceasta, având în vedere că timpul este scurt, eu aș termina. Repet, consider că este necesar să ne gândim să perfecționăm întâlnirile noastre și ca tematică și ca timp, pentru că în 3-4 ore nu putem face ceva temeinic. Anul trecut, în noiembrie, la Moscova, am avut timp mai mult. Practica aceasta este foarte bună pentru că ne dă posibilitatea să discutăm pe larg o serie de probleme generale.

Am terminat. Vă mulțumesc.

4 VI 1987

APPENDIX no. 2

November 27, 1978, Bucharest. Transcript of the meeting of the Consultative Political Committee of the CC of RCP on November 24, 1978.

Archives of Political Executive Committee of C.C. R.C.P.
No. 2611 / 11 XII 1978

TRANSCRIPT

of the meeting of the Consultative Political Committee of the Central Committee of the Romanian Communist Party on November 24, 1978

Participants in the meeting: comrades Nicolae Ceaușescu, Manea Mănescu, Elena Ceaușescu, Iosif Banc, Cornel Burtică, Virgil Cazacu, Gheorghe Cioară, Lina Ciobanu, Constantin Dăscălescu, Ion Dincă, Emil Drăgănescu, Janoș Fazekas, Ion Ioniță, Petre Lupu, Paul Niculescu, Gheorghe Pană, Ion Pațan, Dumitru Popescu, Gheorghe Rădulescu, Leonte Răutu, Virgil Trofin, Iosif Uglar, Ilie Verdeț, Ștefan Voitec, Ștefan Andrei, Ion Coman, Teodor Coman, Mihaï Dalea, Miu Dobrescu, Ludovic Fazekas, Mihaï Gere, Ion Iliescu, Ștefan Mocuța, Vasile Patilineț, Mihaï Telescu, Ioan Ursu, Richard Winter.

Invited to the meeting: comrades Vasile Mușat, Marin Vasile.

The meeting began at 12.00 hrs and ended at 13.20 hrs.

Comrade Nicolae Ceaușescu: Have you managed to see the materials? You have. Let us hear what you have to say.

Cde. Manea Mănescu: Esteemed comrades, I want to refer to the intervention – firm, principled, of special patriotic and revolutionary responsibility for the present and the future of our country, and, I would say, for the other socialist countries as well – which cde. Nicolae Ceaușescu made at the Conference of the Consultative Political Committee of the states participating in the Warsaw Treaty regarding the Report on the military situation, and the decision related to this report.

As you have seen, after Marshal Kulikov presented the report, cde. Nicolae Ceaușescu took the floor and criticized the working procedure, and the technique of drawing up materials of special significance which engage the states participating in the Warsaw Treaty in the crucial issues of peace and war, the arms race, disarmament, and international détente.

Cde. Nicolae Ceaușescu pointed out from the very beginning that the report and the decision did not result in a comradely collaboration of the states participating in the Warsaw Treaty, and that a decision can only be made on the basis of a common agreement, in accordance with the provisions of the acts and norms that direct the activity of the Consultative Political Committee. Cde. Nicolae Ceaușescu also pointed out that the appreciations of the ratio of forces are made on the basis of erroneous, even false data, that the issues are raised as if the breaking out of a world war were imminent, which is in total contradiction with the first document and the debates that took place on it.

In fact, cde. Nicolae Ceaușescu drew very serious attention to the responsibility we have to analyze the present situation objectively, to make correct political appreciations, and not to fall prey to militarism, which would bring about incalculable consequences for the future of mankind (forcing the states participating in the Warsaw Treaty to make investments and incur exorbitant material and financial expenditures, which would constitute a heavy burden for the peoples, with negative consequences on the economic and social development, and the living standard of peoples). On the contrary, as cde. Nicolae Ceaușescu showed in his first exposé, our countries have to take the initiative in taking measures to reduce military expenditures, measures independent of those taken by the NATO countries since this would have a highly positive influence on the peoples' fight for peace and détente in the world.

Actually, the Report is a product of Soviet militarist circles, which pursue a policy of excessive arming by replacing the current weapons, and by involving the states participating in the Warsaw Treaty in the dangerous arms race, and the resultant expenditures deriving from this adventurous way of acting. The Report included such appreciations in order to justify the so-called emergency course, namely, in case of emergency, the command of the troops of the states participating in the Warsaw Treaty should be

transferred to the Soviet General Staff, with all the consequences deriving from this fact regarding the independence and sovereignty of our country and of other socialist countries participating in the Warsaw Treaty. This would give the Soviet Union the possibility of interfering in the internal affairs of our countries.

I must tell you that cde. Nicolae Ceaușescu was listened to with a lot of attention by all the participants in the conference. The other speakers who took the floor after cde. Nicolae Ceaușescu only referred to the fact that the report and the decision had to be approved because cde. Nicolae Ceaușescu's arguments were so strong that there was not even a slight attempt at formulating counter-arguments to what cde. Nicolae Ceaușescu had shown when he raised for discussion the content of the report, which was obviously subjective and made for the purpose of justifying the arms race, the so-called need to allocate high investments, to change the armaments in all of the sectors as soon as possible, and to involving the economic potential of all the countries taking part in this arms race.

I want to emphasize once more that cde. Nicolae Ceaușescu's arguments were listened to by everybody, and nobody even tried to produce counter-arguments. It was clearly apparent that things had been agreed upon in the sense that the report was good and a decision had to be taken. I must tell you that also this time cde. Nicolae Ceaușescu intervened firmly, with determination, regarding the observance of the new principles in the relationships between the socialist countries, non-interference in internal affairs, respect, and mutual esteem.

We must thank cde. Nicolae Ceaușescu from the bottom of our hearts for the way he defended the rights of the Romanian people to freedom and independence on this occasion as well.

I think that the materials containing the two exposés of cde. Nicolae Ceaușescu's must be known by our whole party, by our whole people, because it is from them that we must draw all of our conclusions about the way we must firmly militate for the defence of the holy rights of our people to independence and national sovereignty, to the independence of our party's actions.

As to the issues connected with disarmament, I would not like to retain your attention too much. I would like, however, to remark that cde. Nicolae Ceaușescu's intervention was listened to very attentively by the participants, and was – in the context of the other exposés – the most substantial, the most supported by arguments, and the one that showed – as clearly and as justly as possible – the actual ways and means we are to employ to really ensure an international climate now and in the future on the way of disarming and defending the rights of the peoples to shape their destinies freely, to ensure their economic and social development, to raise the living standard of the peoples and to ensure peace in the world. I have to tell you that, from discussions with other participants, I found that cde. Nicolae Ceaușescu's [first] exposé enjoyed a quite large audience. In fact, the second did, too, but things were of such a nature that nobody could take a critical stand but, conversely, from the way they presented [their position] it was apparent that what cde. Nicolae Ceaușescu showed in relation to the Report and the decision were just things which needed thinking over for one to be able to exemplify the way we are to take part in the solution of the major problems of international life, which can only be solved by way of understanding, coexistence, disarmament, and peace

Cde. Nicolae Ceaușescu: Especially Lenin's Peace Decree!

Cde. Manea Mănescu: It was listened to attentively.

Cde. Nicolae Ceaușescu: When he spoke about "a peace without annexations, and without occupation of foreign territories." Lenin said so.

Of course, first of all we should see if the Consultative Political Committee agrees with the adopted position, and afterwards to see how we are to act. (All of the comrades agree).

Cde. Leonte Răutu: We highly appreciate this stance.

Cde. Paul Niculescu: These issues are so clear that no other stance could exist.

It is very good that cde. Ceaușescu spoke about all of these issues. It is very good for both our party and the general cause.

Cde. Nicolae Ceaușescu: Then I understand that you agree. (All of the comrades totally agree). How are we to proceed now?

First of all, I think it would be good to issue a communiqué of the meeting of the Consultative Political Committee, in which it is pointed out that they listened to the information and how they appreciate the activity of the delegation, obviously, emphasizing these issues. In addition, the position adopted by

them on the issues of collaboration development and on the military issues, without mentioning what we think should be done in that respect. It goes without saying that we understand the necessity of dealing with the issues of defence strengthening, but rationally, without panicking and taking excessive measures.

Cde. Leonte Răutu: It is very clear.

Cde. Nicolae Ceaușescu: In the decision it was stated that the expenditures should be increased, and the investments should be increased. It is not stated that measures are to be taken, only that expenditures should be increased substantially. And, in comparison with the current five-year period, it stipulates that the investments should be increased.

Cde. Paul Niculescu: And in the Declaration it is stated that we clearly declare ourselves against the armament policy. How can this be explained?

Cde. Leonte Răutu: It is a decision to stimulate the arms race, and to stimulate NATO to do the same thing.

Cde. Nicolae Ceaușescu: The difference lies in the fact that NATO's decision is public, and ours is secret.

Cde. Manea Mănescu: It is a bellicose decision.

Cde. Nicolae Ceaușescu: We said that we agreed to provide the measures to be taken, we did not reject any measures.

We said that we agreed for a Statute to be drawn up, but we were not in a position now to establish how this Statute would look like based on what a general or a marshal said since we did not even discuss this issue. In addition, Article 6 is inadmissible.

Cde. Paul Niculescu: During the [Second] World War there was an anti-Hitler coalition also comprising capitalist states, but they did not choose this solution. The General Staffs of the respective states collaborated.

Cde. Leonte Răutu: Particularly as now we are not in wartime.

Cde. Manea Mănescu: It is not possible for their General Staff to draw up such materials, and align all the others.

Cde. Ilie Verdet: We expressed our wish to find a solution to this issue several times, but they did not agree.

Cde. Manea Mănescu: Cde. Nicolae Ceaușescu proposed a break during which a discussion could be held, but they did not accept.

Cde. Ion Coman: I would like to show the Consultative Political Committee how these materials were brought to Bucharest. On Saturday, at 13.00, Marshal Kulikov called us up and told us he wanted to come to Bucharest with the report's theses and the decision. I told him to send us the materials in advance so that we could translate them with a view to discussing them. He said he would not send them but bring them along. When he came with the materials, I told him at least to wait until we translated them but neither did he accept this. This is the way the materials for the meeting of the general secretaries were prepared.

Cde. Ceaușescu, this morning a few of our generals asked me about the issues [raised] at the Conference of the Consultative Political Committee of the states participating in the Warsaw Treaty. I told them that I only knew the decision that had been published. Some of them asked to be received by you so that they can be informed by you about the military issues. If you can spare the time, you might meet part of the generals of our armed forces tomorrow or on Monday at the latest.

Cde. Paul Niculescu: This is the most brutal expression of the subordination policy.

Cde. Nicolae Ceaușescu: Today I have received a telephone call [informing me] that the miners intend to send a delegation to Bucharest.

Cde. Virgil Cazacu: The Writers' Union and the Plastic Artists' Union intend to send a delegation to you in order to be informed [about the situation].

Cde. Nicolae Ceaușescu: In fact, this decision was made by the army and it is known. In this case the principle is valid that if two people know something, everybody knows it.

Cde. Janoș Fazekas: Cde. Nicolae Ceaușescu, in my opinion you very honourably fulfilled the mandate you had, supporting the stance of the Central Committee of the Romanian Communist Party on these important issues.

It goes without saying that, taking into consideration the way things turned out, a total lack of receptivity and democratic sense in listening to another opinion than the outlined ones is clearly apparent. What you said was so strong, so serious, that any man in his right mind could see the wish of our delegation to find a compromise solution. The total united front of all those who were not able to do anything to reach a compromise solution is clearly visible. We did it without impairing the independence and sovereignty of any country, without meddling in the internal affairs of other countries.

I also thought about the following thing. Taking into consideration the exposé you made, the positions adopted, along with the fact that the decision under point 2 is in total contradiction with point 1, and with what you said – namely that we make a commitment to fulfil our obligations within the framework of the Warsaw Treaty as long as NATO exists since NATO clearly is a military organization against socialism and not only against socialism, but also where there is no socialism, where there are capitalist countries, especially in the developing countries which have just gained their independence and are weak from an economic point of view, and where a great many unsolved issues from the colonialist period still remained. We agree with the rational modernization of the armed forces, with their adequate equipping. We agree with the drawing up of the envisaged Statute, but in the conditions of democratic working norms to be established.

In view of the fact that under point 2 there are very serious infringements of a number of procedures and norms, I do not know if it would not be better that after our positive appreciation of the way in which you acted at this Conference was published, that after this Communiqué, to have the Consultative Political Committee of our party send a letter to all of the parties that signed, also using what was said under point 1, to help them ponder more on these issues. I feel that this could create a certain possibility of discussion within these parties, of enabling them to see that the decision adopted by their leaderships is wrong. Afterwards, we could see what their reaction to this letter is.

I wholly agree with the stance taken by our delegation, headed by cde. Ceaușescu, and the way it acted.

Cde. Nicolae Ceaușescu: Of course, it is clearly pointed out in the Treaty that the decisions are to be adopted by common agreement. In the Committee of the Ministers of Defence as well, the decisions regarding the recommendations and the proposals made in relation to the main military issues are made by common agreement and afterwards they are submitted to the governments and the Consultative Political Committee for consideration and approval. Consequently, even the proposals and recommendations of the Committee of the Ministers of Defence are mandatory subject to common agreement. They cannot be adopted on a majority basis.

Cde. Paul Niculescu: A decision adopted on a majority basis is not valid.

Cde. Leonte Răutu: In other words, we do not recognize this to be a decision of the Consultative Political Committee since it is in contradiction with the basic documents.

Cde. Manea Mănescu: It is null and void.

Cde. Leonte Răutu: Nor was the invasion of Czechoslovakia an act of the Warsaw Treaty.

Cde. Nicolae Ceaușescu: Of course, let us however convene a plenary session of the Central Committee, independently from the common session, because nevertheless within the framework of the common session we cannot make these decisions as they are looked upon as being secret, and in the plenary session we can make them. We can hold the plenary session on Wednesday so that we do not have to convene people twice. At the common session we will also have to adopt a common proclamation, where these very issues should be underlined. In fact, this common session could serve as a substitute for a session dealing with international issues. It will be a common one: the Central Committee, the Socialist Unity Front, and the Great National Assembly; it includes them all.

Let us think, the Consultative Political Committee or the Central Committee should address a letter in that respect to the Central Committees of the other parties. I think that in this letter we should insist on the necessity of abiding by the treaties and decisions stipulating that the decisions can only be made in common, otherwise they cannot commit the Consultative Political Committee of the states participating in the Warsaw Treaty, and represent an infringement of these norms. Naturally, if – over the years – more democratic practices took root in the political domain, in the military field no such thing has been noticed.

We must draw attention to the fact that collaboration presupposes democratic relationships in the military field as well, that such relationships cannot be conceived of as relationships from a subordinate to

his superior. Even within the framework of an army, the principles of democracy and conscience [must prevail], but especially when independent national armies are concerned, the decisions can only be made by common accord. It is also in the interest of collaboration, of brotherhood in arms, to completely renounce such soldierly practices. I was tempted to say Stalinist or dictatorial, but it is so. But let us call them soldierly and stress the fact that we must introduce in practice relationships that really are socialist. Only thus can the collaboration relationships be strengthened, and the friendship and brotherhood in arms be consolidated between our armies as representatives of the peoples, which must be subordinated to the parties and execute the line of the parties, and not try to counterpoise it. Let us see the formulation.

Cde. Manea Mănescu: Or that we must not take them outside the prerogatives of parties and states.

Cde. Nicolae Ceaușescu: The fact must be understood that the army is responsible to the people, and it is subordinated to the parties and the states. That between the armies of the socialist countries there must clearly exist such relationships, which cannot be removed from the attributions of parties and peoples. That it is in the very interest of the development of collaboration and of the strengthening of cooperation and brotherhood to reconsider this decision that infringes the Warsaw Treaty and the decisions we already have, and to act accordingly. We are doing this starting from our decision to fulfil our obligations, to cooperate and so on.

That is approximately the way we are to proceed to take this matter further.

(All the comrades agree).

Cde. Ilie Verdet: And to say that we do not think this is a decision of the Consultative Political Committee of the states participating in the Warsaw Treaty.

Cde. Nicolae Ceaușescu: We have already said so.

Cde. Elena Ceaușescu: At least the Warsaw Treaty should be observed.

Cde. Nicolae Ceaușescu: Indeed, improvements are necessary, but they should contribute towards deepening the collaboration, the brotherhood so that a new model of cooperation between the socialist countries can be offered.

Then on Wednesday we will hold the plenary session. By then, we must get both the letter and the decision ready. As to the military, I will see if I shall receive them, especially as they know the draft decision.

Cde. Leonte Răutu: It is a justified request.

Cde. Ion Coman: I propose that they be received eventually.

Cde. Nicolae Ceaușescu: Let us think about it some more.

Cde. Petre Lupu: Directly after the plenary session of the Central Committee and the session of the Great National Assembly we should hold meetings with the party active in the counties, in which members of the Consultative Political Committee take part.

Cde. Nicolae Ceaușescu: After the plenary session, we will inform the party active. We must clearly reaffirm our position, namely that we deem the Declaration acceptable. In this sense it was discussed that the press should also reflect the general approval, emphasizing the issues of essence – disarmament, and détente.

Everybody took the floor, even Brezhnev, saying that we must do everything for peace. In general, everybody was for peace, for détente. The Chinese were criticized for not being for détente. I did not notice that they were very much concerned with this decision. But, obviously, we will see.

It goes without saying that the issue of the development of collaboration within COMECON is one thing, and these issues are quite another thing.

Let us debate [these issues] seriously, calmly within our party, pointing out what our position is. It is normal for people to wonder what has happened since these issues cannot be kept secret: are we for subordination or not? We must tell people clearly that if we accepted such a policy, it would be impossible for us to continue either the achievement of the Program of the 11th Congress of economic and social development of our country or the achievement of the program of raising the living standard because such a thing is hard to achieve. Stalin himself said, in 1948, that one cannot carry on, at once, a policy of armament and a policy of raising the living standard. Irrespective of what he was at the time, he could still reason. The armament policy has a negative impact on the growth of economy even in the developed countries, which have an altogether different national income. It is obvious, however, that for the socialist countries, for example Romania and the Soviet Union, this negative impact is much stronger. In fact, most

of the metal raw materials go to the military sector. That is, if you want to keep improving things in this field at all costs. How much is a MIG-25 [fighter] plane.

Cde. Ion Coman: It costs six million roubles.

Cde. Ion Ioniță: It will amount to somewhere about 50-55 million Lei.

Cde. Cornel Burtică: A missile costs 25 million Lei.

Cde. Ion Coman: The T-72 [tank] missile [sic!] is one million roubles.

Cde. Ion Ioniță: Cde. Ceaușescu, since I totally agree with your position, the position of our delegation which was in Moscow, there is a question that keeps tormenting me:

At this level of the Consultative Political Committee no decision was ever made with a majority of votes. Of course, at other levels this was the rule, which – in fact – we accepted via our separate points of view on very big issues. I only want to give an example: the unification of fleets. The fleets of the socialist countries are unified, are under a common command. Maybe in this sense an attempt was made at the level of the Consultative Political Committee.

Cde. Nicolae Ceaușescu: These are not common decisions. They can do anything amongst themselves, and we cannot prevent them from doing so, but within neither the framework of the Consultative Political Committee nor the framework of the Committee of Defense Ministers can such decisions be made. We cannot accept that such decisions be taken, and recognize them as being decisions of the Warsaw Treaty. For example, the Command of the Black Sea Fleet does not function, although they insist on that. Obviously, they act together with the Bulgarians. [The Command] does not function, and is not an organism approved and recognized by the Warsaw Treaty. Of course, I cannot prevent them from doing what they want, but as states.

Cde. Virgil Trofin: I would like to say also before the Consultative Political Committee that I wholly agree with the position presented within the framework of the Consultative Political Committee of the states participating in the Warsaw Treaty, as well as with the stance adopted regarding the proposals made by Marshal Kulikov. The firm and clear positions expressed by cde. Nicolae Ceaușescu in regard to the contemplated proposals and measures were not in fact discussed within the framework of the Consultative Political Committee since, if I take into consideration the positions adopted there by the other delegations, it is apparent that they asserted their support for the relevant draft [document], but have no argument to oppose what cde. Nicolae Ceaușescu rose as issues of essence and procedure. I do not attribute this only to the fact that they had agreed beforehand on these issues. I would attribute it also to the fact that they did not know that our powerful arguments would be put forward there, and did not dare to think otherwise.

I think that the idea of sending the Central Committees of the respective parties a letter in which to put forward clearly the point of view of our party on the relationships between the armies of the socialist countries, and on the way the statute of this organization is to be observed is of great importance. The letter will give the leaderships of these parties the chance to reflect on the issues, to trigger discussions, and to find solutions, to the extent of their accepting what the letter contains.

In point of fact, the functioning principles of this body were infringed. The most they could have done would have been to postpone this discussion so that in the meantime solutions could be found. Actually, the Statute of the Warsaw Treaty is not heeded any longer. It goes without saying that nobody can stop them from doing what they want to do in the relationships in the military field, but as long as we participate in this Military Pact it is normal that everything that is to be done should be agreed upon [with us]. You remember that we were not consulted in regard to Czechoslovakia; we were only sent a letter announcing us that they would enter Czechoslovakia that night. Otherwise, this Pact cannot have any validity whatever. If the general issues may still be discussed, in the military field very dangerous unilateral actions can also be undertaken. That is why in the letter we are going to send we will have to explain the importance of carrying out the activity of this body on the basis of the principles on which we agreed, and of observing these principles to the letter.

I also take the view that it is very good to hold a plenary session of the Central Committee. I think that it would be good to hold, within the framework of the plenary session, a wider debate about our party's position on these issues.

In addition, I also agree that in the solemn assembly these issues be debated as well. Debates should be held about the issues of creating the Romanian national unitary state, but the main debate should focus on what we have established.

Cde. Nicolae Ceaușescu: I said from the very beginning that we must underline what we have to do, and not from a historical point of view. It is clear that we evoke the moment, the significance, but we must emphasize what we have to do.

We will have to ponder in the future as well about the agenda of the Consultative Political Committee of the states participating in the Warsaw Treaty. This report should not come from the Commander-in-Chief, but from the Committee of the Ministers of Defence. Actually, the meeting of the Committee of the Ministers of Defence will take place in the beginning of December. They probably will come with issues there, too.

Cde. Ștefan Andrei: As I said yesterday, as one who took part in the delegation that was in Moscow, I express my full approval of and adhesion to the position of our delegation, of cde. Nicolae Ceaușescu, at the Conference at Moscow. It is my firm conviction that the stance adopted by cde. Nicolae Ceaușescu there was a reaffirmation of the independence policy of our party.

It was apparent from the way things unfolded there that the Statute of the Warsaw Treaty had become uncomfortable for the Soviets. Even during the discussions here they said they would come with a series of issues outside the Warsaw Treaty. In fact, they also told me that the 1965 formulation was not adequate, and that with the other socialist countries they actually act like that. This is one issue. This is uncomfortable for them because, in fact, in their relationships with the other socialist countries they attained a degree of integration and domination that conflicted with the principles in 1955.

The second issue: It is a fact that we must expect that they will try these actions of domination in other respects as well. In foreign policy, and on both party line and state line, the socialist countries are trained how to coordinate themselves, what to do even in Ghana, and also in Angola. It all boils down to what Brezhnev said as far back as 1974, namely they want to force the so-called "getting-closer" of the socialist countries in accordance with the prototype of the relationships existing between the republics of the Soviet Union. Brezhnev said it clearly in 1974.

In connection with the way they received our objections yesterday. They were expecting it. What shocked me was this position of force of the military in the sense that they do not want to change anything. I had the conviction that they knew that Romania would not agree, and the stance of the military was not to change anything.

On the other side, we can expect a number of difficulties on the economic line, too, going on the line of armament. They already have an increase of 4.6% in group A, and in group B – an increase of 4.2%; if the armament plan is added, difficulties will really appear in the development of economic relationships as well. That is why we must adopt the line of diversifying our economic and political relationships. From here also stems the need for us to develop our relationships with the developing countries. With this end in view, I will do my best to fulfil the tasks we have proposed ourselves in this field.

Cde. Ion Dincă: I express my full accord with the activity carried out by our delegation, by comrade general secretary in person, at this session of the Consultative Political Committee of the states participating in the Warsaw Treaty. I am convinced that our whole people and party will approve from the bottom of their hearts the activity carried out by you, cde. Ceaușescu, and by our delegation. This will bring about the strengthening of the party's and people's ranks around their leadership, first of all around you, cde. Ceaușescu.

As far back as March 1962, when the COMECON issues were being discussed (I was working in the army at the time), it was proposed to us to create a series of bodies which were to function under the direct command of the Soviet army. The need was felt to exist at the time of a propaganda section of the Warsaw Treaty. All these were nothing else than attempts to take the military organs from under the leadership of the respective parties and subordinate them to the Soviet army. It is now apparent that they did not give up all these aims. In 1968 it was not easier either. Then, too, you carried out a prodigious activity. The decision of the Great National Assembly is still valid today. The way you acted this time as well proves to us to be a model of the manner in which we all are to militate further on this line.

I agree with the proposals made.

Cde. Ceaușescu, three big enterprises in our capital – 23 August, Grivița Roșie, and Vulcan – asked us to tell them what had been discussed at the Conference of the Consultative Political Committee. Consequently, this issue preoccupies people. I do not know what will be initiated, but working people wish to know these issues in more detail. I think that it is good for these issues to be discussed at the plenary

session of the Central Committee, at the plenary session of the Socialist Unity Front, and in the Great National Assembly, but – in my opinion – it is also good to discuss them with working people.

Cde. Nicolae Ceaușescu: Of course, comrades, the issues of integration are not new from economic, political, and military points of view. Undoubtedly, such attempts are made on both the propaganda line and the press one, and their scope will become even greater. In fact, [Todor] Jivkov has already said that they no longer correspond to the current forms of economic collaboration, that they have been overtaken by realities, and that new ones have to be created. From this point of view, the activity will be intensified. To a number of questions we gave answers in due time, and we have decided that we will only participate in those actions in which we take an interest. This in regard to the issues of economic collaboration within the framework of COMECON. Naturally, the wish to integrate militarily, to set up a common DSPA, a common brass band and so on, including a common large-size cooking-pot will not disappear.

Cde. Ion Coman: The proposal was made to introduce a common type of uniform for all of the armies of the states participating in the Warsaw Treaty.

Cde. Nicolae Ceaușescu: It seems that these issues are not new. It seems that we are now in a period, where the so-called complicated international situation is used, also taking advantage of the lack of a clear political leadership in the Soviet Union due to Brezhnev's illness, and everybody tries to demonstrate that they can do more. We must keep the policy established by the party's congresses, the Central Committee, and the Great National Assembly, a position that is wholly just and valid and we must apply it with all firmness. We must, however, act calmly but with all firmness, without closing our eyes, and answering firmly where necessary; we must not keep silent, but adopt a firm stance. Calmness is one thing, and firmness is quite another, they are two different things. You know that I have a rather bellicose nature where these issues are concerned, but in Moscow I presented our position regarding the debated issues very calmly. In fact, Brezhnev himself only said a few words.

Then let us proceed as we have established. Do you agree? (All the comrades agree).

This meeting is adjourned.

27 XI 1978

CHNA, CC of RCP – Chancellery Collection, file 89/1978, pp. 14-25.

Romanian version

27 noiembrie 1978, București. Stenograma ședinței Comitetului Politic Executiv din ziua de 24 noiembrie 1978, referitoare la desfășurarea Consfăturii Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia (Moscova, 22-23 noiembrie 1978).

Arhiva Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

Nr. 2611 / 11 XII 1978

STENOGRAMA

ședinței Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din ziua de 24 noiembrie 1978

Au participat tovarășii Nicolae Ceaușescu, Manea Mănescu, Elena Ceaușescu, Iosif Banc, Cornel Burtică, Virgil Cazacu, Gheorghe Cioară, Constantin Dăscălescu, Ion Dincă, Emil Drăgănescu, Janoș Fazekaș, Ion Ioniță, Petre Lupu, Paul Niculescu, Gheorghe Pană, Ion Pățan, Dumitru Popescu, Gheorghe Rădulescu, Leonte Răutu, Virgil Trofin, Iosif Uglar, Ilie Verdeț, Ștefan Voitec, Ștefan Andrei, Ion Coman, Teodor Coman, Miu Dobrescu, Mihai Gere, Nicolae Giosan, Vasile Patilineț, Ioan Ursu, Richard Winter.

Au fost invitați tovarășii Vasile Mușat și Marin Vasile.

Ședința a început la ora 12.00 și s-a terminat la ora 13.20.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Ați reușit să vedeți materialele? Le-ați văzut. Să auzim ce aveți de spus.

Tov. Manea Mănescu: Stimați tovarăși, doresc să mă refer la intervenția fermă, principială, de o deosebită răspundere patriotică și revoluționară pentru prezentul și viitorul țării noastre – eu aș spune și

pentru celelalte țări socialiste – pe care a făcut-o tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, pe marginea Raportului cu privire la situația militară și a hotărârii aferente la acest raport.

După prezentarea raportului, cum ați văzut, de către mareșalul [Viktor G.] Kulikov, a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu care a criticat procedeul de lucru, de elaborare a unor materiale de însemnătate deosebită care angajează țările participante la Tratat, în problemele cardinale ale păcii și războiului, ale cursei înarmărilor și războiului, ale dezarmării și destinderii internaționale.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat de la început că raportul și hotărârea nu au rezultat din conlucrarea tovarășească a țărilor participante la Tratat și nu se poate lua o hotărâre decât pe baza unui acord comun, în conformitate cu prevederile actelor și normativelor după care se conduce activitatea Comitetului Politic Consultativ. Tovarășul Ceaușescu a arătat că aprecierile cu privire la raportul de forțe sunt făcute pe baza unor date eronate, chiar false, că se pun problemele ca și cum am fi la un pas de declanșarea unui război mondial, ceea ce este în totală contradicție cu primul document și cu dezbaterile care au avut loc pe marginea acestuia.

În fond, tovarășul Nicolae Ceaușescu a atras foarte serios atenția asupra răspunderii ce o avem de a analiza obiectiv situația actuală, de a face aprecieri politice juste, de a nu cădea pradă militarismului, cu consecințe incalculabile pentru viitorul omenirii, antrenarea țărilor participante la Tratat la investiții, la cheltuieli materiale și financiare exorbitante, ceea ce constituie o grea povară pentru popoare, cu consecințe negative asupra dezvoltării economico-sociale, asupra nivelului de trai al popoarelor. Dimpotrivă – așa cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu în prima sa expunere – țările noastre trebuie să dea primele exemplu cu privire la măsuri de reducere a cheltuielilor militare, independent de măsurile care le iau țările NATO, pentru că aceasta va avea o influență deosebit de pozitivă asupra luptei popoarelor pentru pace și destindere în lume.

De fapt, raportul este o emanație a cercurilor militariste sovietice, care urmăresc înarmarea excesivă prin înlocuirea armelor actuale, antrenarea țărilor participante în cursa periculoasă a înarmărilor și la cheltuielile care decurg din această cale aventuristă. Raportul cuprindea asemenea aprecieri, încât să justifice așa-zisul curs de necesitate, în caz de necesitate trecerea comandai (sic!) trupelor țărilor participante la Tratat sub comanda Statului Major sovietic, cu toate consecințele care decurg de aici privind independența și suveranitatea țării noastre și a altor țări socialiste participante la Tratatul de la Varșovia. Prin aceasta s-ar deschide calea de imixtiune în treburile interne ale țărilor noastre de către Uniunea Sovietică.

Trebuie să vă spun că tovarășul Ceaușescu a fost ascultat cu multă atenție de către toți participanții la consfătuire. Ceilalți vorbitori care au urmat după tovarășul Ceaușescu s-au referit numai la faptul că raportul și hotărârea trebuie aprobate, pentru că argumentele tovarășului Nicolae Ceaușescu erau atât de puternice încât nu s-a încercat nici măcar o schițare de argumente la ceea ce a arătat tovarășul Ceaușescu atunci când a pus în discuție cuprinsul acestui raport, care era vădit subiectiv și făcut în scopul de a justifica cursa înarmărilor, de a justifica așa-zisa necesitate de a se aloca investiții foarte mari, de a se schimba cât mai urgent posibil armamentele în toate sectoarele și a antrena potențialul economic al țărilor participante la această cursă a înarmărilor.

Vreau încă o dată să subliniez faptul că argumentele tovarășului Nicolae Ceaușescu au fost ascultate de toți și nu a încercat nimeni să aducă contraargumente. Se vedea clar că lucrurile erau puse de acord în sensul că este un raport bun și este necesar să se adopte o hotărâre. Și de această dată trebuie să vă spun că tovarășul Ceaușescu a intervenit ferm, hotărât în ce privește respectarea principiilor noi în relațiile dintre țările socialiste, neamestecul în treburile interne, respectul și stima reciprocă.

Noi trebuie să mulțumim din inimă tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru felul cum a apărât și de data aceasta drepturile poporului român la libertate și independență.

Cred că materialele care conțin cele două expuneri ale tovarășului Nicolae Ceaușescu trebuie să fie cunoscute de întregul nostru partid, de întregul nostru popor, pentru că de aici trebuie să tragem toate concluziile asupra modului în care trebuie să milităm cu fermitate pentru apărarea drepturilor sfinte ale poporului nostru la independență și suveranitate națională, independența acțiunilor partidului nostru.

În legătură cu problemele legate de dezarmare, nu aș vrea să rețin atenția dumneavoastră în mod deosebit. Aș vrea însă să remarc că intervenția tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost ascultată cu multă atenție de către participanți și a fost, în contextul celorlalte expuneri, cea mai substanțială, cea mai

argumentată și care a arătat în modul cel mai clar, cel mai just căile și mijloacele reale care să le urmăm pentru ca într-adevăr să se asigure un climat internațional astăzi și în viitor pe calea dezarmării și a apărării drepturilor popoarelor de a-și făuri în mod liber destinele, de a-și asigura dezvoltarea economico-socială, ridicarea nivelului de trai al popoarelor și asigurarea păcii în lume. Eu trebuie să vă spun că, discutând și cu alți participanți, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu s-a bucurat de o audiență foarte largă. De altfel și cea de a doua, însă lucrurile erau de așa natură încât nimeni nu a putut să ia o poziție critică ci, dimpotrivă, prin modul cum ei au expus, a reieșit că ceea ce tovarășul Ceaușescu a arătat și în legătură cu raportul și în legătură cu hotărârea sunt lucruri juste care trebuie să dea de gândit, pentru a putea da exemplu de felul cum trebuie să participăm la rezolvarea marilor probleme ale vieții internaționale, care nu se pot rezolva decât pe calea înțelegerii, coexistenței, dezarmării și păcii.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Îndecosebi Decretul păcii al lui Lenin!

Tov. Manea Mănescu: A fost ascultat cu atenție.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Când a vorbit de „o pace fără anxii și fără cotoșirea de teritorii străine”. Lenin a spus așa.

Sigur, în primul rând ar trebui să vedem dacă Comitetul Politic Executiv este de acord cu poziția adoptată și pe urmă să vedem cum trebuie să acționăm. (toți tovarășii sunt de acord).

Tov. Leonte Răutu: Dăm o înaltă apreciere acestei poziții.

Tov. Paul Niculescu: Sunt probleme atât de clare încât altă poziție nu poate exista.

Este foarte bine că tovarășul Ceaușescu a spus toate aceste probleme. Este foarte bine și pentru partidul nostru și pentru cauza mai generală.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Atunci, înțeleg că sunteți de acord. (toți tovarășii sunt total de acord). Cum să procedăm acum?

În primul rând, cred că ar fi bine să dăm un comunicat al ședinței Comitetului Politic Executiv, că a ascultat informarea și cum apreciază activitatea delegației, sigur, punând accent pe problemele acestea. Și, de asemenea, poziția adoptată față de problemele dezvoltării colaborării și poziția față de problemele militare, fără a ne referi la ce considerăm că trebuie să se facă. În felul acesta. Sigur, subliniind necesitatea că noi înțelegem să ne ocupăm și de problemele întăririi apărării, dar în mod rațional, fără a intra în panică și a lua niște măsuri excesive.

Tov. Leonte Răutu: Este foarte clar.

Tov. Nicolae Ceaușescu: În hotărâre a fost așa, să se mărească cheltuielile, să se mărească investițiile. Nu spune să se ia măsuri, ci mărirea însemnată a cheltuielilor. Și în comparație cu cincinalul actual să se prevadă sporirea investițiilor.

Tov. Paul Niculescu: Iar în Declarație se spune că ne pronunțăm clar împotriva politicii de înarmare. Cum este aceasta?

Tov. Leonte Răutu: Este o hotărâre de stimulare a cursei înarmărilor și de stimulare a NATO să facă la fel.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Deosebirea este că hotărârea NATO este publică, iar a noastră este secretă.

Tov. Manea Mănescu: Este o hotărâre belicoasă.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Noi am spus că suntem de acord să prevedem măsuri, nu am respins orice măsuri.

Am spus că suntem și pentru elaborarea Statutului, dar că nu putem acum să stabilim cum va arăta acest Statut, pe ceea ce spune un general sau mareșal, când nici nu am discutat această problemă.

Plus că articolul 6 este inadmisibil.

Tov. Paul Niculescu: A fost războiul mondial când a fost o coaliție antihitleristă unde au fost și state capitaliste și n-au mers pe această soluție. Statele majore ale țărilor respective au colaborat.

Tov. Leonte Răutu: Mai ales că acum nu suntem în război.

Tov. Manea Mănescu: Nu se poate să se facă astfel de materiale de către Statul lor Major și să-i alinie pe toți ceilalți.

Tov. Ilie Verdet: A fost dorința noastră de mai multe ori de a se găsi o cale de rezolvare a acestei chestiuni, dar n-au acceptat.

Tov. Manea Mănescu: Tovarășul Ceaușescu a propus o pauză în care se putea discuta, însă ei n-au vrut.

Tov. Ion Coman: Eu aş vrea să arăt Comitetului Politic Executiv cum s-a venit cu materialul la Bucureşti. Sâmbătă la ora 13.00, mareşalul Kulikov a dat un telefon că vrea să vină la Bucureşti cu tezele raportului şi cu hotărârea. I-am comunicat să ne trimită materialele cel puţin pentru a fi traduse pentru a le putea discuta. El a spus că nu le trimite şi că vine el personal cu ele. Când a venit cu materialele, i-am spus să aştepte cel puţin să le traducem şi nici de data aceasta nu a vrut. Acesta este felul în care s-au pregătit materialele pentru întâlnirea secretarilor generali.

Tovarăşe Ceauşescu, astăzi dimineaţă câţiva generali de la noi m-au întrebat de problemele care au fost la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia. Le-am spus că eu cunosc numai hotărârea care a fost publicată. Unii dintre ei au cerut să fie primiţi la dumneavoastră pentru a le face o informare pe problemele militare. Dacă timpul vă va permite, poate mâine sau cel mai târziu luni, să aveţi o întâlnire cu o parte din generalii forţelor noastre armate.

Tov. Paul Niculescu: Este cea mai brutală expresie a politicii de subordonare.

Tov. Nicolae Ceauşescu: Şi eu am primit un telefon că minerii se gândesc să trimită o delegaţie la Bucureşti.

Tov. Virgil Cazacu: Uniunea Scriitorilor şi Uniunea Artiştilor Plastici se gândesc să trimită o delegaţie la dumneavoastră pentru a fi informaţi.

Tov. Nicolae Ceauşescu: De fapt, hotărârea aceasta a fost la armată şi este cunoscută. Aici acţionează principiul că dacă o ştiu doi, o ştiu toţi.

Tov. Janoš Fazekas: Tovarăşe Ceauşescu, eu consider că aţi îndeplinit cu cinste mandatul care l-aţi avut, susţinând poziţia Comitetului Central al Partidului Comunist Român în aceste probleme importante.

Sigur, având în vedere felul cum s-au desfăşurat lucrurile, se vede clar o lipsă totală de receptivitate şi de simţ democratic de a asculta şi o altă părere decât părerile care au fost conturate. Cele spuse de dumneavoastră au o putere aşa de mare, aşa de serioasă, încât orice om cu mintea sănătoasă poate să vadă dorinţa delegaţiei române de a găsi o soluţie de compromis. Se vede frontul total unit al celor care nu erau capabili ca să facă acest pas de a găsi o soluţie de compromis. Noi am făcut aceasta fără a afecta independenţa şi suveranitatea vreunei ţări, fără a ne amesteca în treburile interne ale altora.

Eu m-am gândit şi la următorul lucru. Ținând seama de expunerea care aţi făcut-o, de poziţiile adoptate, ținând seama de faptul că hotărârea de la punctul 2 este în contradicție totală cu punctul 1, cu cele spuse de dumneavoastră, că noi suntem pentru a ne îndeplini obligațiile care le avem în Tratatul de la Varşovia până când există NATO, care este clar că este o organizație militară împotriva socialismului și nu numai împotriva socialismului, dar și acolo unde nu este socialism, unde sunt țări capitaliste, mai ales în statele în curs de dezvoltare care sunt slabe din punct de vedere economic, care abia și-au cucerit independența lor și unde au rămas foarte multe probleme nerezolvate din perioada colonialistă. Noi suntem de acord cu modernizarea rațională a forțelor armate, pentru înzestrarea și dotarea lor. Suntem de acord să se elaboreze Statutul despre care se vorbește, dar în condițiile unor norme democratice de lucru care sunt stabilite.

Ținând seama că la punctul 2 sunt încălcări foarte grave ale unor proceduri și norme, nu știu dacă nu ar fi bine ca după ce apare aprecierea noastră pozitivă privind felul în care ați acționat la această Consfătuire, ca după acest Comunicat să facem o scrisoare a Comitetului Politic Executiv al partidului nostru către partidele care au semnat, folosindu-ne și de ceea ce s-a spus la primul punct, pentru a le ajuta să reflecte mai mult asupra acestor probleme. Mă gândesc că aceasta ar putea să creeze o anumită posibilitate de discuție în aceste partide, de a vedea că hotărârea adoptată de conducerile lor este greșită. Am putea vedea după aceasta care va fi reacția lor la această scrisoare.

Eu sunt complet de acord cu poziția și felul cum a acționat delegația noastră în frunte cu tovarășul Ceauşescu.

Tov. Nicolae Ceauşescu: Sigur, în Tratat se spune clar că hotărârile se adoptă de comun acord. Şi la Comitetul miniştrilor apărării, recomandările şi propunerile care se fac privind principalele probleme militare se iau hotărâri puse de comun acord şi apoi se prezintă spre examinare guvernelor şi Comitetului Politic Consultativ pentru aprobare. Deci, chiar propunerile şi recomandările Comitetului miniştrilor apărării trebuie puse de comun acord. Ele nu se pot adopta cu majoritate.

Tov. Paul Niculescu: O hotărâre adoptată cu majoritate nu este valabilă.

Tov. Leonte Răutu: Adică noi nu recunoaştem că aceasta este o hotărâre a Comitetului Politic Consultativ, pentru că contravine documentelor de bază.

Tov. Manea Mănescu: Este nulă şi neavenită.

Tov. Leonte Răutu: Şi în ce priveşte cetropirea Cehoslovaciei nu a fost un act al Tratatului de la Varşovia.

Tov. Nicolae Ceauşescu: Sigur, să facem totuşi o plenară a Comitetului Central, independent de sesiunea comună, pentru că totuşi în sesiunea comună nu putem să dăm aceste hotărâri fiind considerate secrete, dar în plenară trebuie să le dăm. Probabil şi deputaţilor trebuie să le dăm să le vadă. Poate facem plenara miercuri, ca să nu chemăm oamenii de două ori. La sesiunea comună va trebui să adoptăm şi o proclamaţie comună, în care accentul să cadă tocmai pe aceste probleme. De fapt, să ţină loc şi de o sesiune pe problemele internaţionale. Va fi comună: Comitetul Central, Frontul Unităţii Socialiste şi Marea Adunare Naţională, le înglobează pe toate.

Să ne gândim, fie Comitetul Politic Executiv, fie Comitetul Central, să se adreseze Comitetelor Centrale ale celorlalte partide cu o scrisoare, în acelaşi sens. Cred că trebuie să insistăm în scrisoare pe necesitatea de a se respecta tratatele şi hotărârile care prevăd că hotărârile nu se pot lua decât în comun, pentru că ele, altfel, nu pot angaja Comitetul Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia şi este o încălcare a acestor norme. Sigur, dacă în domeniul politic, în decursul timpului, s-a ajuns la o încetăţenire a unor practici mai democratice, în domeniul militar nu se observă acelaşi lucru.

Trebuie să atragem atenţia că colaborarea presupune şi nişte relaţii democratice şi în domeniul militar, că ele nu pot fi concepute ca relaţii de la subordonat la superior. Chiar în cadrul unei armate, principiile democraţiei şi conştiinţei, dar mai cu seamă când e vorba de armate independente, armate naţionale, hotărârile nu se pot lua decât de comun acord. Este şi în interesul colaborării, al frăţiei de luptă să se renunţe complet la practicile acestea cazone. Mă gândeam să le spun staliniste sau dictatoriale, dar aşa este. Dar să spunem cazone şi că trebuie să introducem practic relaţii cu adevărat socialiste. Numai aşa se pot întări relaţiile de colaborare, se poate cimanta prietenia şi frăţia între armatele noastre, ca reprezentante ale popoarelor, care trebuie să se subordoneze partidelor, să execute linia partidelor şi să nu încerce să se contraponă acesteia. Să vedem formularea.

Tov. Manea Mănescu: Sau că nu trebuie să le scoatem în afara prerogativelor partidelor şi statelor.

Tov. Nicolae Ceauşescu: Trebuie să se înţeleagă că armata are răspundere faţă de popor, este subordonată partidelor şi statelor. Că între armatele ţărilor socialiste trebuie să se reflecte clar aceste relaţii care nu pot fi scoase din atribuţiile partidelor şi popoarelor. Că este tocmai în interesul dezvoltării colaborării, al întăririi conlucrării şi frăţiei să se revină asupra acestei hotărâri care încalcă Tratatul şi hotărârile care le avem şi să se acţioneze în această direcţie. Facem aceasta tocmai cu dorinţa, pornind de la hotărârea noastră de a ne îndeplini obligaţiile, de a conlucra ş.a.m.d.

Cam aşa să procedăm. (toţi tovarăşii sunt de acord).

Tov. Ilie Verdeţ: Şi să spunem că noi nu considerăm aceasta ca o hotărâre a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia.

Tov. Nicolae Ceauşescu: Noi am spus.

Tov. Elena Ceauşescu: Respectarea cel puţin a Tratatului.

Tov. Nicolae Ceauşescu: Într-adevăr este necesară perfecţionarea, dar aceasta trebuie să meargă în direcţia adâncirii colaborării, a frăţiei, ca să ofere un model nou de conlucrare între statele socialiste.

Atunci, miercuri să facem plenara. Până atunci pregătim şi scrisoarea şi hotărârea. Sigur, cu militarii să vedem dacă îi primesc, mai cu seamă că ei cunosc proiectul de hotărâre.

Tov. Leonte Răutu: Este o cerere justificată.

Tov. Ion Coman: Eu propun ca cel mai târziu să fie primiţi.

Tov. Nicolae Ceauşescu: Să ne mai gândim.

Tov. Petre Lupu: Imediat după plenara Comitetului Central şi sesiunea Marii Adunări Naţionale să facem adunări cu activul în judeţe, la care să participe membri ai Comitetului Politic Executiv.

Tov. Nicolae Ceauşescu: După plenară să informăm şi activul de partid. Trebuie să reafirmăm clar poziţiile noastre, că Declaraţia noi o considerăm acceptabilă. În acest sens s-a şi discutat ca şi presa să oglindească aprobarea generală, punând accentul pe problemele de fond – dezarmare, destindere.

Toți au vorbit, inclusiv Brejnev, că trebuie să facem totul pentru pace. În general, toți s-au pronunțat pentru pace, pentru destindere. Au criticat pe chinezi că nu sunt pentru destindere. Eu n-am observat că și ei sunt prea preocupați de această hotărâre. Dar, sigur, vom vedea.

Desigur, una este problema dezvoltării colaborării în CAER și altele sunt problemele acestea.

Să prelucrăm serios, cu calm în partidul nostru, arătând poziția noastră. Este normal ca oamenii să întrebe ce s-a întâmplat, pentru că problemele acestea nu pot fi ținute secrete, suntem sau nu pentru subordonare. Trebuie să spunem oamenilor clar că dacă am accepta o asemenea politică ar fi imposibil să continuăm realizarea Programului Congresului al XI-lea de dezvoltare economico-socială a țării și n-am putea realiza nici programul de creștere a nivelului de trai pentru că este greu de realizat așa ceva. Însuși Stalin a spus, în 1948, că nu se poate duce o politică de înarmare și de ridicare a nivelului de trai. Cât era el, dar tot mai judeca. Politică de înarmare se reflectă negativ în creșterea economiei chiar la țările dezvoltate, care au totuși alt venit național. Dar este evident că pentru țările socialiste, cum este România și chiar Uniunea Sovietică, aceasta se reflectă și pregnant. În fond, cea mai mare parte din materiile prime, din metal, merge în domeniul militar. Dacă vrei o ții permanent cu perfecționarea. Cât costă un avion MIG-25?

Tov. Ion Coman: Costă 6 milioane ruble.

Tov. Ion Ioniță: Ajunge la 50-55 milioane lei.

Tov. Cornel Burtică: O rachetă costă 25 milioane lei.

Tov. Ion Coman: Racheta T-72 (corect : tancul T-72 – n.n.) costă 1 milion de ruble.

Tov. Ion Ioniță: Tovarășe Ceaușescu, fiind de acord total cu poziția dumneavoastră, a delegației care a fost la Moscova, mă tot chinuiește următoarea idee:

La nivelul acesta al Comitetului Politic Consultativ nu s-a mai luat niciodată o hotărâre cu majoritate de voturi. Sigur, la celelalte niveluri aceasta fost o regulă, care de fapt noi am acceptat-o prin punctele de vedere separate pe probleme foarte mari. Eu vreau să dau un exemplu: unificarea flotelor. Flotele țărilor socialiste sunt unificate, sunt puse sub o comandă unică. Poate că în sensul acesta s-a încercat și la nivelul Comitetului Politic Consultativ.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Nu sunt hotărâri comune. Ei pot face orice între ei și nu-i putem împiedica, dar nu pot nici în cadrul Comitetului Politic Consultativ și nici în cadrul Comitetului miniștrilor apărării să se ia astfel de hotărâri. Nu putem admite să se ia asemenea hotărâri și să le recunoaștem ca fiind hotărâri ale Tratatului de la Varșovia. De exemplu, Comandamentul din Marea Neagră nu funcționează, deși ei insistă asupra acestui lucru. Sigur că ei acționează împreună cu bulgarii. El nu funcționează și nu este un organism aprobat și recunoscut de Tratatul de la Varșovia. Sigur, eu nu-i pot împiedica pe ei să facă ce vor, dar ca state.

Tov. Virgil Trofin: Eu aș vrea să spun și în fața Comitetului Politic Executiv că sunt întrutotul de acord cu poziția expusă în cadrul Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, precum și cu poziția adoptată față de propunerile făcute de mareșalul Kulikov. Pozițiile ferme, clare exprimate de tovarășul Ceaușescu în legătură cu propunerile și măsurile preconizate de fapt nici nu au fost discutate în cadrul Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ, pentru că uitându-mă la pozițiile luate acolo de celelalte delegații rezultă că au afirmat sprijinul lor față de proiectul respectiv, dar n-au nici un fel de argument la tot ceea ce tovarășul Ceaușescu a ridicat ca probleme și de fond și de procedură. Eu nu pun aceasta numai pe seama faptului că ei s-au înțeles înainte de aceste probleme. Eu aș pune și pe seama faptului că ei nu cunoșteau aceste argumente puternice ale noastre care s-au adus acolo și nici n-au îndrăznit să gândească altfel.

Consider că ideea să facem o scrisoare care s-o adresăm Comitetelor Centrale ale partidelor respective, în care să expunem clar punctul de vedere al partidului nostru cu privire la relațiile dintre armatele țărilor socialiste, cu privire la modul cum trebuie respectat statutul acestei organizații, are o mare importanță. Aceasta va înlesni posibilitatea ca în conducerile acestor partide să se reflecte, să deschidă calea inițierii de discuții și să se găsească soluții, în măsura în care vor accepta aceasta.

În fond, s-au încălcat principiile de funcționare ale acestui organism. Puteau cel mult ca această discuție să fie amân timer pentru a se găsi soluții. De altfel, de Statutul Tratatului de la Varșovia nu se mai ține seama. Sigur, nimeni nu-i poate opri să facă ce consideră ei în relațiile care le au pe linie militară, dar atâta timp cât noi facem parte din acest Pact militar este normal ca tot ceea ce se face să se pună de comun acord.

Vă amintiți că și în legătură cu Cehoslovacia nu numai că nu ne-au consultat; s-a primit o scrisoare că în noaptea aceea intră în Cehoslovacia. Altfel, acest Pact nu-și poate avea valabilitatea. Dacă în problemele generale se mai poate discuta, în acest domeniu se pot întreprinde și acțiuni unilaterale foarte periculoase. De aceea, în scrisoarea pe care o vom trimite să explicăm importanța desfășurării activității acestui organism pe baza principiilor asupra cărora am căzut de acord și respectarea întocmai a acestora.

Și părerea mea este că este foarte bine să se facă o plenară a Comitetului Central. Cred că ar fi bine ca în plenara Comitetului Central să facem o dezbatere mai largă privind poziția partidului nostru în aceste probleme.

De asemenea, sunt de acord ca în adunarea solemnă să se dezbată și aceste probleme. Ar trebui să fie o dezbatere a problemelor făuririi statului național unitar român, dar principiile dezbaterii să se axeze pe ceea ce am stabilit.

Tov. Nicolae Ceaușescu: De la început am spus că trebuie să punem accent pe ceea ce trebuie să facem, nu pe latura istorică. E clar că evocăm momentul, evocăm însemnătatea, dar trebuie să punem accentul pe ce avem de făcut.

Noi va trebui să reflectăm în viitor și la ordinea de zi a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia. Raportul acesta nu ar trebui să vină din partea Comandantului șef, ci din partea Comitetului miniștrilor apărării. De altfel, la începutul lunii decembrie va avea loc ședința Comitetului miniștrilor apărării. Probabil că vor veni și acolo cu probleme.

Tov. Ștefan Andrei: Așa cum am spus și eu, ca unul care am făcut parte din delegația care a fost la Moscova, îmi exprim deplina aprobare și adeziune cu poziția delegației noastre, a tovarășului Ceaușescu la Consfătuirea de la Moscova. Consider că poziția care a adoptat-o tovarășul Ceaușescu acolo este o reafirmare a politicii partidului nostru de independență.

Din felul cum s-au desfășurat acolo lucrurile, a reieșit că pentru sovietici a devenit incomod Statutul Tratatului de la Varșovia. Chiar în discuțiile care le-am avut aici au spus că vor să vină cu o serie de probleme în afara Tratatului de la Varșovia. De fapt, ei mi-au și spus că formularea din 1955 nu este corespunzătoare și în fapt cu celelalte țări socialiste așa și acționează. Aceasta este o problemă. Pe ei îi incomodează pentru că de fapt în relațiile lor cu celelalte țări socialiste au mers la un grad de integrare și dominație care contravine cu principiile din 1955.

A doua chestiune. Este un fapt că trebuie să ne așteptăm că și pe alte planuri vor încerca aceste acțiuni de dominație. În politica externă, și pe linie de partid și pe linie de stat, țările socialiste sunt instruite cum să se coordoneze, chiar în Ghana ce trebuie să facă, în Angola la fel. Este de fapt ceea ce a spus Brejnev încă în 1974, ei vor să forțeze așa-zisa apropiere a țărilor socialiste după prototipul relațiilor existente între republicile Uniunii Sovietice. Aceasta a spus-o clar în 1974.

În legătură cu felul cum au primit ei ieri obiecțiunile noastre. Ei se așteptau la aceasta. Ceea ce pe mine m-a șocat este poziția aceasta de forță a militarilor de a nu schimba nimic. Eu am avut convingerea că ei știau că România nu va fi de acord și poziția militarilor era de a nu schimba.

Pe de altă parte, putem să ne așteptăm la o serie de dificultăți și pe linie economică, mergând pe linia înarmării. Ei și așa au o creștere de 4,6 la sută la grupa A, iar la grupa B o creștere de 4,2 la sută, dacă se mai adaugă și planul de înarmare, efectiv vor apare dificultăți în dezvoltarea relațiilor economice. De aceea, noi trebuie să mergem pe linia diversificării relațiilor noastre economice și politice. De aici decurge și necesitatea dezvoltării relațiilor noastre cu țările în curs de dezvoltare. În acest sens, eu voi face totul pentru realizarea sarcinilor ce ni le-am propus în acest domeniu.

Tov. Ion Dincă: Eu îmi exprim deplinul acord cu activitatea desfășurată de delegația noastră, personal de tovarășul secretar general, la această sesiune a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia. Sunt convins că întregul nostru popor și partid va aproba din toată inima activitatea desfășurată de dumneavoastră, tovarășe Ceaușescu, de delegația noastră. Aceasta va duce la înlăturarea rândurilor partidului și poporului în jurul conducerii sale, în primul rând în jurul dumneavoastră, tovarășe Ceaușescu.

Încă în 1962, în martie, când se discutau problemele CAER, eu lucram atunci la armată, ni s-a propus să creăm o serie de organisme care să lucreze nemijlocit sub conducerea armatei sovietice. Se simțea atunci nevoia să existe o secție de propagandă a Tratatului de la Varșovia. Toate acestea nu erau altceva decât încercări de a scoate organele militare de sub conducerea partidelor respective și a le subordona armatei sovietice. Acum se vede că ei n-au renunțat la toate acestea. Nici în 1968 nu a fost mai ușor. Și atunci

dumneavoastră ați desfășurat o activitate prodigioasă. Hotărârea Marii Adunări Naționale a rămas valabilă și astăzi. Felul cum ați acționat și de data aceasta ne dovedește un model de felul cum trebuie să milităm noi toți, în continuare, pe această linie.

Eu sunt de acord cu propunerile făcute.

Tovarășe Ceaușescu, trei mari întreprinderi din capitală – „23 August”, „Grivița Roșie” și „Vulcan” ni s-au adresat să le spunem ce s-a discutat la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ. Așa că există această preocupare la oameni. Nu știu ce se va iniția, însă există această dorință la oamenii muncii să cunoască mai pe larg aceste probleme. Eu consider că este bine ca aceste probleme să fie discutate la plenara Comitetului Central, la plenara Frontului Unității Socialiste și în Marea Adunare Națională, dar consider că este bine să se discute și cu oamenii muncii.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Sigur, tovarăși, problemele integrării nu sunt noi și pe linie economică, și politică și militară. Fără îndoială că asemenea încercări se desfășoară și pe linie de propagandă și pe linie de presă și acestea vor lua și mai mare amploare. De altfel, Jivkov a și vorbit că nu mai corespund actualele forme de colaborare economică, că ele sunt depășite de realități și trebuie create altele noi. Din acest punct de vedere se va intensifica această activitate. La o serie de lucruri am dat răspuns la timpul respectiv și avem hotărârea că nu vom participa decât la acele acțiuni unde suntem interesați. Aceasta în ce privește problemele colaborării economice în CAER. Sigur, nu va dispărea dorința de integrare militară, de a face un D.S.P.A. unic, o fanfară unică ș.a.m.d. Inclusiv cazanul unic.

Tov. Ion Coman: S-a propus să se introducă o uniformă unică pentru toate armatele statelor participante la Tratatul de la Varșovia.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Se pare că problemele acestea nu sunt noi. Se pare că acum suntem într-o perioadă când se folosește și așa-zisa situație internațională complicată, profitând și de lipsa unei conduceri politice clare în Uniunea Sovietică datorită bolii lui Brejnev și fiecare încearcă să demonstreze că poate face mai mult. Noi trebuie să păstrăm politica noastră stabilită de congresele partidului, de Comitetul Central, de Marea Adunare Națională, poziție care este pe deplin justă, valabilă și trebuie s-o aplicăm cu toată fermitatea. Însă trebuie acționat calm, dar cu toată fermitatea, fără a închide ochii și a răspunde ferm acolo unde trebuie; nu trebuie tăcut, ci trebuie luată poziție fermă. Calmul este una și fermitatea este alta, sunt două lucruri deosebite. Dumneavoastră știți că eu sunt o fire mai bătaioasă în problemele acestea, dar la Moscova am expus părerea noastră în problemele în discuție foarte calm. De altfel și Brejnev a spus numai câteva cuvinte.

Atunci să procedăm așa cum am stabilit. Sunteți de acord? (toți tovarășii sunt de acord).

Ridicăm ședința.

27 XI 1978

Sursa: A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar 89/1978, f. 14-25.